

АНАЛИЗА БИЛАНСА

Додатак „Народном Благостању“

БРОЈ 52

БЕОГРАД, 26 ДЕЦЕМБАР 1936.

ГОДИНА VIII

Садржај:

Крањска индустријска дружба, Љубљана

КРАЊСКА ИНДУСТРИЈСКА ДРУЖБА, ЉУБЉАНА

Крањска индустријска дружба одржала је на дан 25 новембра 1936 године своју 67 редовну главну скупштину, којој је поднет извештај о раду у пословној години која је трајала од 1 јула 1935 до 30 јуна 1936 год. У извештају управе напомиње се, да је прошле године била већа како производња тако и продаја. Међутим, одговарајући пораст чисте добити је изостао, јер су знатно поскупиле и сировине. С обзиром на то да ће понуда сировина, како изгледа, и даље знатно заостајати иза тражње, Управа Крањске индустријске дружбе испитује могућности, да се потпуно еманципује од увоза скупа старог гвожђа из иностранства. Ако јој то пође за руком, као што се с правом може очекивати, знатно ће се поправити и услови за рентабилније пословање код саме Дружбе, а од тога ће имати користи и цела наша привреда, јер би се тиме уштедели знатни износи девиза.

Иначе, Крањска индустријска дружба је и у току прошле године предузела једну прилично значајну меру, која ће повољно утицати како на нашу залиху девиза, тако и на пословни успех Дружбе. Обустављен је рад у нерентабилној фабрици електрода у Јесеницама, а уместо ње је изграђена модерна фабрика за израду непрегорљиве опеке и другог материјала, који Дружба троши у прилично великим количинама и који се је раније морао увозити из иностранства. Ми смо већ и у ранијим анализама биланса Крањске индустријске дружбе констатовали, да она претставља срећну комбинацију између тешке металургијске индустрије с једне стране, т. ј. индустрије која производи сировине за индустријске сврхе, а са друге стране прерађивачке индустрије. Мере које су предузете у току прошле године, као и оне које се намеравају предузети имају задатак да ову срећну комбинацију још више усаврше.

Ако разгледамо развој Крањске индустријске дружбе као и њену индустријску експанзију и главне билансне позиције овог предузећа за неколико последњих година, видимо да је она не само дошла у ред наших највећих индустријских предузећа, него се развила у велику металургијску индустрију европских димензија. Главница предузећа, која је 1932 године повишена са 13,5 на 45 милиона динара, повишена је у јуну 1936 године, према одлуци главне скупштине акционара од 9 новембра 1935 године, за даљих 45 милиона динара, на 90 милиона. Тиме је Крањска индустријска дружба и према главници постала наше највеће предузеће металургијске индустрије. Од 300.000 нових акција, које су издате приликом последњег повишења главнице, отишло их је у иностранство само 3.561, а осталих 296.439 акција уписано је у земљу. Према томе број акција Крањске индустријске дружбе који се још налази у иностранству не достиже ни 1,2%.

То значи да је ово велико предузеће тешке индустрије готово са целих 100% чисто југословенско предузеће.

У доњој табели доносимо главне билансне позиције као и најважније податке из рачуна губитка и добитка Крањске индустријске дружбе за 1929/30 и за три последње године.

	На дан 30 јуна сваке године			
	1929/30	1933/34	1934/35	1935/36
у хиљадама динара				
Актива				
Земљиште	3.509	5.174	5.186	5.573
Зграде	10.356	27.923	25.791	31.723
Машине	8.980	75.314	66.321	61.523
Сировине и роба	21.030	49.170	43.377	47.614
Благајна	675	804	203	472
Менице, ефекти и дев.	551	882	3.450	988
Дужници и банке	28.423	39.806	46.925	49.648
Пасива				
Главница	13.500	45.000	45.000	90.600
Резерве	8.363	12.616	13.042	10.483
Латентне резерве	—	7.160	7.160	(7.160)
Фонд за инвестиције	2.500	11.500	15.000	(20.000)
Имање Бистрица	5.120	1.414	1.383	1.414
Пензиони фонд	—	—	—	1.500
Повериоци	38.993	115.147	101.838	91.330
Добитак	4.687	6.228	7.827	2.813
Збир биланса	74.429	199.075	191.253	197.541
Расходи				
Порез и дажбине	3.458	11.676	13.219	16.887
Пасивне камате	1.286	6.935	6.243	5.346
Режија	4.257	2.875	8.052	10.571
Осигурање	2.518	4.031	4.224	4.484
Отписи	1.304	17.857	18.734	21.497
Сумњива потраживања	—	372	98	—
Добитак	4.687	6.228	7.827	2.813
Приходи				
Пренос добити	217	719	2.228	823
Од провизије итд.	17.293	49.253	56.170	60.776
Збир прих.-расхода	17.510	49.962	58.398	61.599
Дивиденда	—	—	—	—

И збир биланса који износи скоро 200 милиона динара потврђује нам да Крањска индустријска дружба спада у ред наших највећих индустријских предузећа. Она је то и по броју радника које запослује (око 2.500). А свакако и по свом модерном уређењу. Из упоређења билансних позиција за последње три године са онима за 1929/30, у којој је збир биланса износио само 75 милиона динара, лако се може донети закључак о огромном напретку овог индустријског предузећа, оствареном управом у годинама тешке привредне кризе. Најважније проширење организације предузећа извршено је од 1930 до 1932 г.

када је у Дружби дошло и до извесних имовних промена. Нова група сопственика, који више нису странци као што је то једним делом раније био случај, ставила је предузећу знатна нова средства на расположење. Прво, повећањем главнице са 13,5 на 45 милиона, а друго — знатним новим кредитима, којима су у извесној мери замењени стари повериоци. Са 39 милиона у 1929/30 повериоци су порасли до лета 1934 године на 115 милиона, а збир биланса са 74 на 199 милиона динара (од чега је отпадало око 84 милиона на сопствена средства). Инвестиције у 1933/34, после извршених отписа, износиле су око 110 милиона динара према 22 милиона у 1929/30 години.

Биланс од 30 јуна 1936 показује такође неколико знатнијих промена према оном из претходне године. Пре свега више, се не јављају „латентне резерве“, које су крајем 1934/35 биле исказане са 7,16 милиона, ни фонд за инвестиције, који је 30 јуна 1935 износио 15 милиона, а после поделе чистог добитка за 1934/35 годину — 20 милиона динара. Остале резерве су такође смањене са 13 на 10,48 милиона динара. Ове промене су у вези с извршеним повишењем друштвене главнице од 45 на 90 милиона динара. Акционарима су, наиме, нове акције чија номинала износи 150 динара уступљене по цени од 50 динара, а остатак од 100 динара покривен је употребом опорезованих резерви Дружбе. Према томе последње повећање главнице извршено је новим уплатама од 15 милиона и смањењем фондова предузећа за 30 милиона динара.

Крајем 1935/36 „повериоци“ изnose 91,3 милиона према 101,8 милиона крајем претходне године и 115 милиона крајем 1933/34 године. Од 15 милиона уплаћених у готову од стране акционара за нове акције, употребљене су по прилици две трећине за смањење поверилаца, а једна трећина за нове инвестиције. Прошле године јавила се у пасиви и једна нова позиција — „пензион фонд намештеника и радника“ од 1,5 милион динара, који је обрзован дотацијом из чистог добитка за 1934/35 годину.

Укупна сопствена средства на дан 30 јуна 1936 год. износе 103,3 милиона, а туђа 94,2 милиона динара. Однос је повољан, јер су сопствена средства довољна за покриће свих инвестиција, које су после извршених отписа билансиране са 98,8 милиона динара, од чега отпада 61,5 мил. на машине, 31,7 милиона на фабричке и друге зграде и 5,57 милиона на земљишта. У односу на претходну годину вредност земљишта је порасла за 400 хиљада, а вредност зграда за 6 милиона динара, док је вредност машина, иако су и прошле године набављене неке нове машине, због отписа смањена за 4,8 милиона динара. Иначе, редовни отпис инвестиција у 1935/36 години износи 19,3 милиона динара према 18,7 милиона у претходној години. Ако се томе дода ванредни отпис од 2,14 милиона, који је извршен код фабрике електрода у Јесеницама, излази да укупне нове инвестиције у току 1935/36 износе око 23 милиона динара. То значи да се предузеће још увек у знатнијој мери проширује и потпуно модернизира.

Вредност сировина и робе је повећана на 43,37 милиона у 1934/35 на 47,61 милиона динара у 1935/36, дакле за 4,24 милиона, а дужници и банке за 2,7 милиона, са 46,9 на 49,6 милиона. Благајна је такође нешто већа, ефекти су остали готово непромењени, са 694 хиљаде, а менице и девизе су смањене за око 2,5 милиона, са 2,76 милиона у 1934/35 на 295 хиљада динара крајем 1935/36 године.

Интересантни су и подаци које нам пружа рачун губитка и добитка. Бруто-приходи у току последњих 8 година овако су се кретали:

1928/29	4,06 милиона	1932/33	40,63 милиона
1929/30	17,29 милиона	1933/34	49,25 милиона

1930/31	19,54 милиона	1934/35	56,17 милиона
1931/32	27,72 милиона	1935/36	60,77 милиона

До 1929 прилике су биле необично тешке. Међутим, после прелаза акцијског мајоритета из руку Талијана у руке фирме Вестен и других домаћих интересената, приступило се темељитом модернизовању и проширењу предузећа. Константни пораст бруто-прихода је природна последица реорганизације. Додуше пораст чисте добити није ни издалека ишао истим темпом, али се то може лако разумети, ако се узме у обзир да је проширење предузећа вршено управо у годинама тешке привредне кризе. Бруто-приход у 1935/36 износи 60,77 милиона и већи је за око 4,5 милиона динара него у претходној години, што је последица веће производње и продаје.

Чиста добит у 1935/36 ипак је знатно мања него у претходној години, јер су порасли и сви расходи, изузимајући једино камате, које су за око 900 хиљада динара мање него у 1934/35. Тако на пример порези износе 16,88 милиона према 13,22 милиона у претходној години. То значи да су порасли за 3,66 милиона динара односно за око 27%. Режијски трошкови су такође порасли за 2,5 милиона, са 8,05 милиона динара у 1934/35 на 10,57 мил. у 1935/36, што је углавном последица намештања новог персонала. Осигурање је порасло за 260 хиљада, на 4,48 милиона, од чега отпада 4,06 милиона динара на социјално осигурање. На разне порезе и социјално осигурање отишло је преко 35% од целокупног бруто-прихода. Да ли наша широка јавност води рачуна о тим тешким теретима кад критикује рад наших индустријских предузећа?

Чиста добит у прошлој години износи 1,99 милион према 5,6 милиона у 1934/35. Ако се дода и пренос добити од 823 хиљаде, види се да је последњој главној скупштини акционара стајао на расположењу износ од 2 милиона 813 хиљада динара. Од тога је употребљено 1,71 милион за повећање резервног фонда, 225 хиљада динара за танџему а остатак од 877 хиљада пренет је на нови рачун. Као и у току неколико ранијих година, ни за 1935/36 није исплаћена никаква дивиденда. Акционарима је у првом реду стало до тога да предузеће што јаче разгранају и да га поставе на што солиднију базу. Треба признати да су у томе успели, јер је данашње финансијско стање Крањске индустријске дружбе необично повољно.

У управи се налазе г. г.: Август Вестен, председник; Август Прапротник, потпредседник; д-р Милко Брезигар, Јанко Јован, Карл Нот, Илија К. Панић, Јозеф Пфајфер и д-р Фран Виндишер, чланови. У надзорном одбору су г. г. Карол Детела, Иван Путик и Феликс Томић. Генерални директор је г. Карл Нот, који је преузео водство овог предузећа пре 30 година, 30 августа 1906 у време када је Крањска индустријска дружба била још малена, више мање незнатна фабрика, којој су тек били положени темељи.

Готове су корице за годиште 1936 „НАРОДНОГ БЛАГОСТАЊА“ И „АНАЛИЗЕ БИЛАНСА“

Цена по комаду Дин. 13.—
Обе заједно . . . . . „ 25.—